

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Christophori || Helvici || In Academia Giessena Quondam
Do-||ctoris & Professoris, Theologi, Philo-||sophi, Historici,
Chronologi, Philologi || laudatissimi, Libri || Didactici,||
Grammaticæ || ...**

Helwig, Christoph

Giessae, 1619

In Præpositione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70031)

15. NEGANDI: Non, haud, nequaquam, neutiquam, nullatenus, haudquaquam, minime.
16. DEMONSTRANDI. En, ecce.
17. JURANDI: ne, profecto, verè, Amen.
18. OPTANDI, utinam, ò si, sic.
19. COMITANDI: simul, unà, pariter, collectim, summatim.
20. SEPARANDI, seorsum, separatim, privatim, secretò, divisim.
21. DISTRIBUENDI, in tim terminata: gregatim, viritim, singillatim, &c.
22. EXCLUDENDI: solùm, tantùm, duntaxat, modò, tantummodò, solummodò, præsè, unicè.
23. RESTRINGENDI, quà, quatenus, quoad, hastenus, eatenus.
24. PROHIBENDI, ne, nequaquam.
25. CONCEDENDI, sanè, sane quidem.
26. CORRIGENDI, imò, quinimò, potius.
27. EVENTUS, fortè, fortuitò, casu, forte fortuna, commodùm.

IN PRÆPOSITIONE.

Maximus lingua thesaurus in compositione prepositionum cum aliis vocibus latet. Augetur enim hinc primitivum nova significatione, & quidem tali, qualem Præpositio obtinet, cum qua componitur. Quod significationis augmentum, in omnia derivata compositi diffunditur.

Quot sunt Præpositiones, quæ compositionem ingrediuntur?

Viginti sex.

14. Immutabiles, quæ semper integre in Compositione manent.

{ Ante Inter	Cù	Circum	Contra	De	Extra	Pra
	Post	Prater	Super	Supra	Subter	Se

12. Mutabiles, quæ ante certas literas in Compositione mutantur.

{ Ab In	Ad	Am	Cum	Di	Ex
	Ob	Pro	Re	Sub	Trans

Quorundam

Quomodo mutantur in Compositione.

AB	CUM in	IN
Abs Cedo	CON	Im Bibo
Au Fero	Co Aleſco	Il Laqueo
Abs Traho	Com Bibo	Im Mitto
A Volo	Co Emo	Im Pono
AD	Co Hibeo	Ir Ruo
Ac Cedo	Col Ligo	I Gnarus
At Fero	Com Mitto	OB
Ag Grego	Co Operio	Oc Cludo
A Gnatus	Com Pono	Of Fero
Al Licio	Cor Rado	Ob Firmo
An Noto	Co Gnoſco	Og Gannio
[Agnosco.]	DI	O Mitto
Ap Pono	Di Cedo	Op Pono
Ar Rodo	Diſ Fero	PRO
As Siſto	{ Diſ Jicio	Prod { Eo
At Tendo	{ Diſ Judico	Igo
AM	Diſ Pello	RE
Amb { Ages	{ Diſ Rumpo	{ Amo
Edo	{ Di Ruo	Eo
Itus	Diſ Similis	Red { Itus
Uro	Diſ Traho	Hibeo
An Fractus	EX	Oleo
An Helo	E Bibo	Undo
An Quiro	E Dome	SUB
An Ceps	Eſ Fero	Suc Cedo
	{ Gero	Suf Fero
	{ Jicio	Sug Gero
	{ Ligo	Sur Ripio
	{ Mitto	TRANS
	{ Nitor	Tra Duco
	{ Ruo	Tra Jicio
	{ Venio	Trans vel Tra Lucto
		Trans vel Tra Volo
		Tran Scendo

Quid præterea notandum?

¶ Mutatur in quibusdam Vocibus etiam prima Vocalis, ob Compositionem, Nempè in sequentibus:

A antepenultimum vel penultimum in I. A antepenultimum vel penultimum in E.

Amicus	} in com- positione	inimicus
Ago		igo
Cado		cido
Cano		cino
Frango		fringo
Pango		pingo
Tango		tingo
Habeo		hibeo
Maneo		mineo
Placeo		pliceo
Taceo		ticeo
Fateor		fiteor
Capio		cipio
Facio		ficio
Jacio		jicio
Lacio		licio
Rapio	ripio	
Salio	silio	
Statuo	stituo	

Æ penultimum in I longum.

Cedo	} in comp.	cido
Æquus		iniquus
Lado		lido
Quæro		quæro

Aptus	} in com- positione	ineptus
Arma		inermis
Bacillus		imbecillus
Castus		incestus
Carpo		cerpo
Fallo		refello
Damno		condemno
Damnum		indemnitas
Mando, as		commendo
Scando		scendo
Spargo		spergo
Farcio		fercio
Pario		perio
Partior		pertior
Fatisco		defetiscor

A in U

Salsus	insulfus
Calco	incolco

E penult. vel antepen. in I.

Emo	} in comp.	imo
Lego		ligo
Rego		rigo
Specio		spicio
Teneo		tineo
Premo		primo

AU in U, O, E.

Claudo	} in comp.	cludo
Plaudo		plodo
Audio		obedia

Fitne etiam in consonantibus mutatio?

S post EX abjicitur.

N asciscit G in hīs, Nosco, Navus, Natus.

ut:

Sero	Exero
Salio	Exilio
Nosco	Cognosco
Navus	Ignavus
Natus	Cognatus.

De significatione Præpositionum Compositarum.

Præpositiones retinent suam significationem in Compositione, Præter tres:

1. In, cum Nominibus & Adverbis primò Compositum, significat negationem aut privationem.
2. Per, cum Nominibus & Adverbis primò compositum, intendit vel auget significationem.
3. Sub, cum Nominibus [interdum etiam cum Verbis] primò compositum, minuit significationem.

Sed cum aliis vocibus, itidem retinent suam significationem.

¶ Sub interdum est pro sus seu sursum: ut subveho, subvolo, subsilio.

[Est & Comparatio in Præpositione Prope, propius, Proximè.]

IN CONTINUATIVO.

(seu Conjunctione.)

Quotuplex est continuativum? Multiplex.

1. Copulativum: At, Atq;, &, etiam, item, itemq;, nec, neq;, neu, nevé, q;, quoq;, cum, tum, simul, quin etiam, sed & aded.
2. Conditionale: Si, sin, ni, nisi, siquidem, modò, dum, dummodò, quòd si, quoad, quà, quatenus, alioqui, ceteroquin, aliàs.
3. Disjunctivum; Aut, seu, sive, ve, vel, sed.
4. Exceptivum: Nisi, præterquam, extraquam.
5. Concessivum; Etsi, etiam si, tametsi, quanquam, quamvis, licet, ut, utut, utlibet, utcumq;, quidem, sanè, equidem.
6. Adversativum; Tamen, attamen, at, ast, at qui, autem, intereà, interim, imò, quinimò, sed, sed enim, verùm, verò.
7. Causale; Enim, etenim, nam, namq;, quia, quòd, quoniam, quippe, quando, quandoquidem, siquidem, idèò, propterea, cum, postquam, ut, ne, quò, quin.
8. Facti; quòd.

9. Con-